

۱۴۳۲ پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی

سرشناسه:	قیاسی، سیامک، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور:	احوال شخصیه کشورهای اسلامی (دفتر اول: مصر) / مؤلف سیامک قیاسی.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری:	۳۶۸ ص؛
مرجع تولید:	پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۴۲۸-۷
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه
یادداشت:	چاپ دوم: ۱۳۹۸ (فیا).
موضوع:	حقوق خانواده -- مصر؛ Egypt -- Domestic relations
موضوع:	حقوق خانواده (فقه) -- کشورهای اسلامی
موضوع:	Domestic relations (Islamic law) -- Islamic countries
موضوع:	حقوق خانواده (فقه) -- مصر؛ Egypt -- Domestic relations (Islamic law)
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی
شناسه افزوده:	Almustafa International UniversityAlmustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	۱۳۹۷ م ۹۶ق / KRM۵۴۰
رده بندی دیویی:	۳۴۲/۶۲۰۸۷۸
شماره کتابشناسی ملی:	۵۳۷۹۱۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

احوال شخصیه کشورهای اسلامی (دفتر اول: مصر)

مؤلف: سیامک قیاسی

چاپ دوم: ۱۳۹۸ ش / ۱۴۴۰ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی

● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۵۲۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰ نسخه

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸؛
تلفن: ۳۷۸۳۶۱۳۴ ۲۵ ۹۸ + تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ ۲۵
◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ ۲۵.

 <http://buy-pub.miu.ac.ir>

    @pub_almostafa

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

- مدیر انتشارات: سید اباذر هاشمی هریکنندی
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: علی عبادی فرد
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی
- صفحه‌آراء: سید محسن عمادی مجد

احوال شخصیه کشورهای اسلامی (دفتر اول: مصر)

سیامک قیاسی

پژوهشگاه

بین المللی المصطفی صلى الله عليه وآله وسلم

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه‌چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد. بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفی علیه السلام العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

مقدمه پژوهشگاه

﴿ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾

قرآن کریم به قلم و آنچه از آن می‌تراود، سوگند یاد کرده است و علم را به ذات خود شرافتمند و فخیم دانسته است. در گفتمان قرآن، علم نور است و کسب عبادت، و مجلس آن هم مجلس عبادت است. گزاره‌های روایی و تاریخی بر ترجیح نشست علمی بر غیر آن در سیره پیامبر گرامی اسلامی ﷺ تأکید دارند؛ چنان‌که آموزه‌های اسلامی، مسلمانان را به علم‌آموزی حتی از غیر مسلمانان تشویق می‌کند و سعادت فرد و جامعه را در گرو علم‌آموزی و عمل به آن دانسته است.

انقلاب اسلامی ایران و نظام حاکمیتی برآمده از آن، بر پایه تعالیم اسلام علم‌آموزی را ارج نهاده و موجبات و زمینه‌های مادی و معنوی آن را در حد زیادی تأمین کرده است. در این حاکمیت که فقه تئوری اداره انسان در جامعه است، دانش‌های اسلامی و انسانی جایگاه ویژه‌ای دارند؛ چنان‌که دانش فقه و حقوق در شمار دوره‌های علمی و آموزشی حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌های کشور بوده و هست.

جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمیه نمادی درخشان از رسالت جهانی و بین‌المللی انقلاب اسلامی است که بار مسئولیت تبیین، تولید و تعمیق اندیشه‌های دینی و قرآنی و مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) را در گستره جهانی دارد؛ چنان‌که پژوهشگاه بین‌المللی المصطفیٰ ﷺ نیز که مهم‌ترین و گسترده‌ترین مجموعه پژوهشی المصطفیٰ ﷺ است، بازتولید اندیشه دینی با نیازها و اقتضائات عرصه بین‌الملل، اسلامی‌سازی علوم و پشتیبانی از فعالیت‌های

سازمانی المصطفی ﷺ را از جمله مأموریت‌ها و رسالت‌های خود می‌داند. مطرح کردن احوال شخصیه، به ویژه حقوق خانواده اسلامی، با تأکید بر ریشه‌های عمیقی که در منظومه اندیشه اسلامی دارد، از نیازهای بسیار ضروری دنیای جوینده معنویت و آرامش واقعی است؛ چنان‌که حقوق خانواده دارای ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های چشم‌گیری در راستای اتحاد حقوقی جهان اسلام است. مطالعه فقه و حقوق با رویکرد مقارن می‌تواند زمینه‌ساز پیش‌نویس قانون حقوق خانواده اسلامی یا اصول حقوقی حاکم بر احوال شخصیه در گستره جهان اسلام شود.

اثر علمی پیش روی نیز به همت مؤلف محترم، حجت‌الاسلام دکتر سیامک قیاسی در همین راستا تهیه و تدوین شده است. ضمن تشکر صمیمانه از ایشان و عنایت ریاست محترم پژوهشگاه المصطفی ﷺ، حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر حسین متقی و نظارت آقایان حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محسن ملک‌افضلی مدیر محترم گروه حقوق پژوهشگاه و آیت‌الله جواد حبیبی تبار، مدیر محترم گروه فقه و حقوق قضایی مجتمع آموزش عالی فقه به دلیل حوصله و دقت در ارزیابی اثر و سایر همکاران پژوهشگاه که در به سامان رسیدن این اثر نقش داشته‌اند، از حجت‌الاسلام دکتر بناری و حجت‌الاسلام دکتر سید محمدعلی هاشمی تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

پژوهشکده علوم انسانی

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

فهرست

۱۷	مقدمه
۱۸	کشورهای متمایل به سکولاریسم قانونی
۱۹	کشورهای متمایل به قانون‌گذاری مبتنی بر فقه
۲۰	کشورهای متمایل به تعدد قانون خانواده بر اساس تعدد مذاهب
۲۰	کشورهای متمایل به وحدت قانون خانواده بر اساس مذهب خاص
۲۵	۱. مفهوم‌شناسی، پیشینه و بایسته‌های موضوع
۲۵	فصل اول: مفهوم‌شناسی و پیشینه
۲۵	مبحث اول: مفهوم‌شناسی
۲۵	۱. مفهوم احوال شخصیه
۲۸	۲. تعریف کشورهای اسلامی
۳۰	مبحث دوم: روند پیدایش و تحولات احوال شخصیه در نظام حقوقی
۳۷	فصل دوم: کلیات و بایسته‌های موضوع
۳۷	مبحث اول: قلمرو و مصادیق احوال شخصیه
۴۰	مبحث دوم: منابع احوال شخصیه در مصر
۴۱	گفتار اول: منابع فقهی احوال شخصیه
۴۲	۱. کتاب (قرآن)
۴۳	۲. سنت
۴۳	۳. اجماع
۴۴	۴. قیاس
۴۵	۵. استحسان

۴۶	۶. عرف
۴۷	گفتار دوم: منابع حقوقی احوال شخصیه در کشور مصر
۴۸	۱. قانون
۵۲	۲. تعهدات بین‌المللی
۵۷	۲. نکاح (ازدواج) شرایط، موانع و آثار
۵۹	مفهوم شناسی
۵۹	۱. تعریف لغوی و اصطلاحی نکاح (فقهی)
۶۲	۲. تعریف نکاح در قانون
۶۳	فصل اول: مقدمات نکاح
۶۴	مبحث اول: مفهوم خواستگاری
۶۵	مبحث دوم: ماهیت حقوقی خواستگاری (تکییف الخطبه)
۶۶	مبحث سوم: شرایط خواستگاری
۶۶	شرط اول: صلاحیت زن برای ازدواج
۶۷	۱. خواستگاری از زن شوهردار و معتده در عده طلاق (اعم از رجعی و بائن)
۶۸	۲. خواستگاری از زن معتده در عده وفات
۶۹	شرط دوم: عدم خواستگار قبلی
۷۰	مبحث چهارم: عدول از خواستگاری
۷۱	مبحث پنجم: وضعیت مخارج و هدایای خواستگاری
۷۳	مبحث ششم: جبران خسارت
۷۵	مبحث هفتم: رویه قضایی در مصر
۷۵	گفتار اول: رویه مخالف جبران خسارت
۷۶	گفتار دوم: رویه موافق جبران خسارت
۷۷	فصل دوم: انعقاد نکاح
۷۷	مبحث اول: ارکان و شرایط ازدواج
۷۸	گفتار اول: ارکان عقد ازدواج
۷۹	۱. الفاظ ایجاب و قبول
۸۴	۲. شرایط ایجاب و قبول

۸۹.....	گفتار دوم: شرایط ازدواج.....
۸۹.....	۱. شرایط انعقاد ازدواج.....
۹۰.....	۲. شرایط صحت عقد.....
۹۲.....	۳. شرایط نفوذ عقد.....
۱۰۱.....	۴. شرایط لزوم.....
۱۰۶.....	۵. وکالت در عقد نکاح.....
۱۰۷.....	۶. شروط قانونی.....
۱۰۸.....	مبحث دوم: موانع نکاح (محرمات).....
۱۰۸.....	گفتار اول: موانع نکاح، محرمات، ابدی.....
۱۰۸.....	۱. قرابت نسبی.....
۱۱۱.....	۲. قرابت سببی (قرابت مصاهره).....
۱۱۴.....	۳. قرابت رضاعی و شرایط آن.....
۱۱۹.....	گفتار دوم: محرمات موقت.....
۱۲۰.....	۱. شوهر داشتن.....
۱۲۰.....	۲. طلاق سوم.....
۱۲۱.....	۳. عده.....
۱۲۳.....	۴. جمع بین محارم.....
۱۲۴.....	۵. اختلاف دین.....
۱۲۶.....	۶. داشتن زن چهارم.....
۱۲۷.....	فصل سوم: احکام ازدواج.....
۱۲۸.....	۱. ازدواج باطل.....
۱۲۸.....	۲. ازدواج فاسد.....
۱۲۸.....	۳. ازدواج موقوف.....
۱۲۹.....	۴. ازدواج صحیح.....
۱۳۰.....	مبحث اول: حقوق و تکالیف زوجین.....
۱۳۰.....	گفتار اول: تکالیف مشترک زوجین.....
۱۳۰.....	۱. حسن معاشرت.....
۱۳۲.....	۲. ثبوت توارث.....

۱۳۴	۳. حرمت مصاهره
۱۳۴	۴. حق استمتاع
۱۳۴	گفتار دوم: حقوق و تکالیف مختص هریک از زوجین
۱۳۵	۱. تکالیف زن نسبت به مرد (حقوق زوج)
۱۳۷	۲. تکالیف شوهر نسبت به زن (حقوق زوجه)
۱۳۷	مبحث دوم: روابط مالی زوجین
۱۳۸	گفتار اول: مهر
۱۳۹	۱. مفهوم مهر
۱۴۰	۲. انواع مهر
۱۴۱	۳. شرایط مهر
۱۴۲	۴. موارد قطعی و محرز شدن مهر
۱۴۳	گفتار دوم: نفقه
۱۴۵	۱. تعریف نفقه و حکم آن
۱۴۷	۲. اسباب وجوب نفقه
۱۴۸	۳. مصادیق نفقه زوجه
۱۵۰	۴. معیار تعیین نفقه
۱۵۱	۵. شرایط وجوب نفقه
۱۵۵	۶. احکام نفقه
۱۶۱	۳. انحلال نکاح
۱۶۴	فصل اول: فسخ نکاح
۱۶۴	مبحث اول: مبنا و ماهیت حقوقی فسخ نکاح
۱۶۵	مبحث دوم: موجبات فسخ
۱۶۶	۱. عیب
۱۶۷	۲. تخلف از شرط صفت
۱۶۷	۳. تدلیس
۱۶۹	فصل دوم: طلاق
۱۷۰	مبحث اول: شرایط و موجبات طلاق
۱۷۰	گفتار اول: موجبات طلاق

۱۷۰	۱. طلاق به اراده مرد
۱۷۴	۲. طلاق به درخواست زن
۱۹۰	۳. طلاق با توافق زوجین
۱۹۳	مبحث دوم: شرایط صحت طلاق
۱۹۴	۱. شرایط مطلق (طلاق دهنده)
۱۹۸	۲. شرایط مطلقه (شرایط لازم زن)
۱۹۹	مبحث سوم: اقسام طلاق و آثار آن
۱۹۹	۱. طلاق به اعتبار الفاظ و کلمات عقد
۲۰۰	۲. به اعتبار سنی و بدعی
۲۰۱	۳. طلاق رجعی و طلاق بائن
۲۰۲	۴. منجز، معلق و مضاف
۲۰۳	مبحث چهارم: آثار و احکام طلاق
۲۰۳	گفتار اول: احکام مالی
۲۰۳	۱. ارث
۲۰۴	۲. نفقه
۲۰۴	گفتار دوم: احکام غیر مالی
۲۰۴	۱. عده
۲۰۶	۲. حضانت
۲۱۱	۴. ارث
۲۱۴	فصل اول: ترکه و حقوق متعلق به آن
۲۱۴	مبحث اول: مفهوم ترکه
۲۱۵	مبحث دوم: حقوق متعلق به ترکه
۲۱۷	فصل دوم: اسباب، شروط و موانع ارث
۲۱۷	مبحث اول: اسباب ارث
۲۱۷	گفتار اول: قرابت
۲۱۸	گفتار دوم: زوجیت
۲۲۰	مبحث دوم: شروط ارث

۲۲۰	گفتار اول: موت مورث
۲۲۱	گفتار دوم: زنده بودن وارث حین فوت مورث
۲۲۲	۱. جهل نسبت به تقدم و تأخر فوت وارث
۲۲۲	۲. ارث غایب مفقود
۲۲۳	گفتار سوم: مسئله توارث حمل
۲۲۵	مبحث سوم: در موانع ارث
۲۲۵	مانع اول: قتل
۲۲۶	مانع دوم: کفر
۲۲۷	مانع سوم: لعان
۲۲۸	فصل سوم: حجب
۲۲۸	۱. حجب حرمانی
۲۲۹	۲. حجب از بعض
۲۳۲	فصل چهارم: اصحاب فروض (فروض برها)
۲۳۳	مبحث اول: کسانی که ارث را به فرض می‌برند (صاحبان فروض)
۲۳۸	مبحث دوم: ارث اصول «خط صعودی»
۲۳۸	۱. ارث پدر
۲۳۹	۲. ارث مادر
۲۳۹	۳. ارث جد
۲۴۰	۴. ارث جده
۲۴۰	مبحث سوم: ارث فروع «خط نزول»
۲۴۱	مبحث چهارم: میراث زوج و زوجه
۲۴۲	فصل پنجم: در ارث به عصبه
۲۴۳	۱. عصبه بنفسه
۲۴۴	۲. عصبه به سبب غیر
۲۴۵	۳. عصبه با غیر
۲۴۵	فصل ششم: ذوالارحام
۲۴۷	۱. اختلاف در ارث ذوی الارحام
۲۴۸	۲. چگونگی ارث ذوی الارحام

۲۵۲.....	فصل هفتم: عول و تعصیب
۲۵۲.....	مبحث اول: عول
۲۵۲.....	مبحث دوم: تعصیب
۲۵۵.....	۵. وصیت
۲۵۶.....	فصل اول: تعریف، مشروعیت و اقسام وصیت
۲۵۷.....	مبحث اول: تعریف وصیت
۲۵۸.....	مبحث دوم: مشروعیت وصیت
۲۶۰.....	مبحث سوم: اقسام وصیت
۲۶۱.....	فصل دوم: ارکان وصیت و رد و قبول آن
۲۶۱.....	مبحث اول: ارکان «ایجاب و قبول»
۲۶۲.....	گفتار اول: صیغه ایجاب و قبول
۲۶۳.....	گفتار دوم: زمان قبول وصیت
۲۶۵.....	مبحث دوم: رجوع از وصیت
۲۶۶.....	فصل سوم: شرایط موصی، موصی له و موصی به
۲۶۶.....	مبحث اول: موصی
۲۶۶.....	شرط اول: اهلیت قانونی (معاملات) موصی
۲۶۸.....	شرط دوم: رضای موصی
۲۶۸.....	شرط سوم: فقدان دین شامل بر کل ترکه
۲۶۹.....	مبحث دوم: موصی له
۲۶۹.....	شرط اول: موجود بودن
۲۷۱.....	شرط دوم: موصی له معلوم باشد
۲۷۲.....	شرط سوم: موصی له وارث نباشد
۲۷۳.....	شرط چهارم: موصی له قاتل موصی نباشد
۲۷۴.....	شرط پنجم: موصی له در جهت غیرمشروع نباشد
۲۷۴.....	مبحث سوم: موصی به
۲۷۶.....	شرط اول: مال متقوم (قیمت دار) باشد
۲۷۶.....	شرط دوم: از ثلث ترکه بیشتر نباشد
۲۷۷.....	فصل چهارم: احکام وصیت و تعارض وصایا

٢٧٧	مبحث اول: احكام وصيت
٢٧٧	گفتار اول: وصيت واجب
٢٧٧	١. مفهوم وصيت واجب
٢٧٩	٢. شرايط وصيت واجب
٢٨٠	٣. ماهيت حقوقى وصيت واجب
٢٨٢	٤. مستندات و ادله وصيت واجب
٢٨٥	گفتار دوم: بطلان وصيت
٢٨٧	مبحث دوم: تراحم و تعارض در وصايا
٢٩١	بيوست ها: قوانين احوال شخصيه مصر
٢٩١	١. القانون رقم ٢٥ لسنة ١٩٢٠ بتنظيم الأحوال الشخصية
٢٩١	الباب الأول: النفقة
٢٩٢	الباب الثاني: في المفقود
٢٩٢	الباب الثالث: في التفريق بالعيب
٢٩٣	الباب الرابع: أحكام متفرقة
٢٩٣	٢. القانون ٢٥ لسنة ١٩٢٩ المعدل بالقانون ١٠٠ لسنة ١٩٨٥ «خاص ببعض أحكام الأحوال الشخصية»
٢٩٣	أولاً: الطلاق
٢٩٤	ثانياً: الشقاق بين الزوجين والتطليق للضرر
٢٩٥	ثالثاً: التطليق لغيبة الزوج أو حبسه
٢٩٦	رابعاً: دعوى النسب
٢٩٦	خامساً: النفقة والعدة
٢٩٧	سادساً: المهر
٢٩٨	سابعاً: سن الحضانة
٢٩٨	ثامناً: المفقود
٢٩٩	تاسعاً: أحكام عامة
٣٠٠	٣. قانون رقم ١ لسنة ٢٠٠٠ - مصر (قانون الأحوال الشخصية الجديد الرقم ١)
٣٠٠	المادة الأولى
٣٠٠	المادة الثانية
٣٠١	المادة الثالثة

٣٥١	المادة الرابعة.....
٣٥١	المادة الخامسة.....
٣٥١	المادة السادسة.....
٣٥١	الباب الأول: أحكام عامة.....
٣٥٣	الباب الثاني: اختصاص المحاكم بمسائل الأحوال الشخصية.....
٣٥٣	الفصل الأول: الاختصاص النوعي.....
٣٥٩	الفصل الثاني: في مسائل الولاية على المال.....
٣٢٥	٤. أحكام الموارث في مصر.....
٣٢٨	٥. أحكام الوصية.....
٣٢٨	الباب الأول: أحكام عامة.....
٣٢٨	الفصل الأول: تعريف الوصية وأركانها وشروطها.....
٣٢٩	صيغة الوصية.....
٣٢٩	شروط صحة الوصية.....
٣٣٥	ما يشترط في الموصي.....
٣٣٥	ما يشترط في الموصي له.....
٣٣٥	الوصية للجهات.....
٣٣١	الوصية مع اختلاف الدين والدار.....
٣٣١	ما يشترط في الموصي به.....
٣٣٢	الوصية بالخلو وبالحيق التي تنتقل بالإرث.....
٣٣٢	الوصية بالفراض.....
٣٣٢	الوصية بقسمة أعيان التركة.....
٣٣٢	بطلان الوصية.....
٣٣٣	موانع استحقات الوصية.....
٣٣٣	الفصل الثاني: الرجوع عن الوصية.....
٣٣٣	جحد الوصية.....
٣٣٤	الفصل الثالث: قبول الوصية وردها.....
٣٣٥	قبول بعض الوصية ورد البعض.....
٣٣٦	الباب الثاني: أحكام الوصية.....

٣٣٦.....	الفصل الأول: في الموصى له « الوصية للمعلوم »
٣٣٨	الوصية للحمل
٣٣٩.....	الفصل الثاني: الموصى به
٣٤٨.....	الفصل السابع: في تراحم الوصايا
٣٥١.....	كتابنامه
٣٥٩.....	فهرست اعلام